

Amatérská a archivní fotografie

Autorky materiálu: Viktoriia Timonová, Markéta Pastorová

Vzdělávací obor: **Výtvarná a filmová výchova**

Očekávaný výsledek učení: UAK-VFV-001-ZV5-004
Experimentuje s výtvarnými a filmovými prostředky a uplatní je ve vlastní tvorbě a tvořivé hře.

Popis úrovně Splněno

- Navrhuje, realizuje a vyhodnotí vlastní jednoduchý experiment s použitím výtvarných a filmových prostředků.
- Vytvoří dílo, které kombinuje výtvarné a filmové prostředky.
- Sdílí vytvořené dílo s ostatními způsoby, který si zvolil.
- Vybírá pro něj důležité výsledky vlastní tvůrčí činnosti a vhodným způsobem je uchovává.

Anotace

Běžná, lidová, amatérská (to vše zahrnuje pojem vernakulární) fotografie, tedy ta, kterou nejčastěji pořizujeme ve svém běžném životě, mimo umělecký nebo estetický kontext. S tímto žánrem se nejen my, ale pochopitelně i žáci setkávají nejčastěji, a právě proto je to pro ně srozumitelné médium, které otevírá mnoho možností pro kreativitu, hru a experimentování. Přirozeně se tak rozvíjí klíčová kompetence kulturní, a to nejen její složka *kulturní a umělecké vyjádření*, ale i složka *kulturní identita a rozmanitost*, neboť právě amatérská fotografie „naši žitou“ kulturu vystihuje.

Vazba na klíčové kompetence

Název KK		
Složka KK	Znění OVU	Vzdělávací strategie
Kód OVU		
KK kulturní Kulturní a umělecké sebevyjádření KKT-SVJ-000-ZV5-001	<i>Vyjádřuje své myšlenky a pocity prostředky různých druhů umění.</i>	- Organizují tvůrčí aktivity, ve kterých mají žáci možnost vyjádřit své myšlenky a pocity prostřednictvím různých uměleckých prostředků i těch, které se uplatňují při tvorbě běžné vizuální produkce
KK kulturní Kulturní identita a rozmanitost KKT-IDR-000-ZV5-001	<i>Porovnává kulturní projevy, tradice a umělecká díla vlastní kultury i jiných kultur.</i>	- Využívám zdroje, jako jsou dokumenty, filmy, knihy a hudba z různých kultur, aby se žáci mohli seznámit s různými způsoby života a uměleckými projevy, které nejsou součástí jejich každodenní zkušenosti - Povzbuzuji žáky, aby sledovali a sdíleli své postřehy o různých kulturních projevech v médiích nebo ve své komunitě, a následně diskutujeme o tom, jak tyto projevy odrážejí zvláštnosti jednotlivých kultur

Zadání pro žáky

Kontext:

Inspirací pro obsah ilustrativní úlohy byl projekt *Umělci po škole*¹, realizovaný na ZŠ Hlásek v Hlásné Třebáni.

Zadání:

Ještě než začneme

Nejdříve si řekneme, co nás v následujících hodinách čeká, s čím budeme pracovat, a jak se na vlastní tvorbu připravíme.

Budeme pracovat s fotografiemi, které jste sami vytvořili nebo jsou ve vašem rodinném archivu (poradte se se sourozenci nebo s rodiči, jestli jim nebude vadit, když s fotografiemi budete ve škole pracovat). A o jaké fotografie se tedy jedná? O ty, které dokumentují nějakou situaci nebo událost z vašeho běžného života, například z výletu, ze sportovního tréninku nebo utkání, oslavy, nějaké činnosti. Slavili jste s kamarády narozeniny? Sázeli jste stromy nebo stavěli o prázdninách stan? Nebo jste pomáhali rodičům na zahradě nebo vás zaujalo, jak vaši kamarádi hráli v komorním orchestru a vy jste si je vyfotili? Nebojme se ale vydat do, pro nás, „exotických končin“. Najdeme nějakou fotografii, která se vztahuje k životě lidí z jiných kultur?

Poznámka: Důležité je, aby vyučující dal prostor žákům k tomu, aby si fotografie vyhledali nebo sami vytvořili, takže se bude jednat o „přípravnou fázi“ ještě před samotnou tvůrčí činností ve vyučovací hodině, která potřebuje čas. Je zde i varianta, že si žáci mohou fotografie stáhnout z volně dostupných zdrojů.

„Nový známý svět“

Pokusme se ponořit do nového, ale zároveň pro nás známého světa, který fotografie zachycují. Zkusíme si s fotografiemi „pohrát“ a vytvořit „obrazy“, které fotografie doplňují. Zkuste si představit, co by mohlo být mimo rám vaší fotografie? Co by se tam mohlo odehrávat? Kdo mohl tuto fotografii vytvořit? Za jakých okolností vznikla? Co se předtím, odehrávalo? Zamyslet se i můžeme, v jakou denní dobu byla pořízena?

Máte už představu? Můžete si klidně udělat ke svým nápadům pár poznámek nebo drobných kreseb a pak se rozhodnout, čemu dáte přednost. Ale můžete začít rovnou pracovat.

Co udělat nejdříve? Vyberte si formát papíru, který se vám líbí (máme tu obdélníky A3 nebo čtvercové formáty různých velikostí – vždy ale musí být o dost větší než fotografii), a fotografii si na formát nejlépe do středu umístěte. A proč do středu? Protože pracujeme s představou, jak obraz svůj rám překračuje, respektive pokračuje za něj.

Pro „doplnění“ fotografie můžete použít pastelky a fixy (nejlépe společně), temperové nebo akrylové barvy, můžete kombinovat kresbu s malbou, můžete použít i další fotografie (například výstřížky z časopisů – *tady se už dostáváme k formě koláže*). Snažte se o to, aby barvy, linie, nebo konkrétní postavy a předměty co nejplynuleji přecházely na papír (třeba i končetiny lidí a zvířat nebo krajina) a navazovaly co nejvíce na fotografii. Svoji fantazii ale rozhodně neomezujte. Mohou vás napadat i neočekávané/nereálné situace, například: co se stane, když rodinu na pikniku navštíví z ničeho nic obrovský dinosaurus?

¹Máš umělecké střevo. Umělci po škole. Online. Umělecké střevo. Dostupné z:

<https://umeleckestrevo.cz/platforma-mus/umelci-po-skole/>. [citováno 2025-04-09]. Projekt propojuje mladé umělce se školami v České republice pro spolupráci během 10 vyučovacích hodin, více o projektu se dozvíte na jeho webových stránkách, které jsou uvedeny ve zdrojích.

V projektu jsem se (Viktoria Timonová) zaměřila na fotografii jako médium a představila jim historii fotografie, stejně jako možnosti, jak pracovat s fotografií pro ně (žáky) novým způsobem.

Poznámka: Zde se nabízí velké množství různých variant, které jinak může mít připraven vyučující před vlastní tvorbou nebo které plynule vyplynou z tvorby žáků. Vždy by mělo být vítáno „překročení“ vlastního zadání.

Metodický komentář pro učitele

Komentář:

Jak bylo již řečeno na začátku, zadání je dobré, pokud se s žáky, klidně po delší čas, zaměříte na „sbírání“ různých fotografií, a to jak z rodinných alb, tak z již odložených časopisů, prospektů. I samo vystřihávání fotografií, jejich společné prohlížení nebo i vyměňování, komentování a hledání toho, s čím chcete dále pracovat, do výtvarné výchovy patří a klidně tomu můžete věnovat samostatné vyučovací hodiny. Pokud zvolíte variantu, že žáci sami, nebo s vaší pomocí, si vybírají obrázky z otevřených zdrojů, tak rozvíjíte i kompetenci digitální. Jednat se pak nejspíš bude o složku *Digitální data a informace* a budete uplatňovat zejména tyto strategie:

- Vybírám do výuky pro práci žáků zdroje informací v různých formátech (texty, videa, obrázky, schémata, zvukové záznamy a pod).
- Podporuji žáky ve tvorbě a sdílení archivů relevantních digitálních vzdělávacích zdrojů, a to při samotné i skupinové práci.

Popis ověřování

K fotografii žák přistupuje jako k prostředku, kterým může přiblížit svůj každodenní život nebo život lidí ve svém okruhu.

Vyhledává si i fotografie, které dokumentují život lidí z různých kultur, a popisuje, co přesahuje jeho zkušenosti, ať už se týkají kulturních tradic, způsobu odívání, nebo bydlení, stolování apod.

Vybírá k vyjádření svých myšlenek a emocí druh umění a umělecké prostředky podle zadání nebo svého zájmu a zaměření.

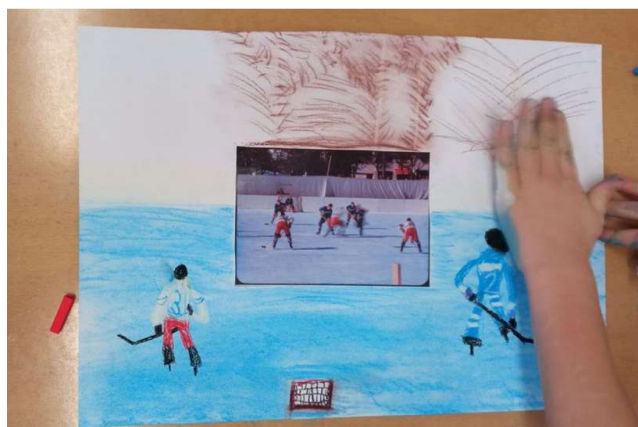
Pracuje samostatně na vyjádření vlastních i zadáných námětů a témat.

Poznámka: Pokud bude vyučující rozvíjet i kompetenci digitální, tak bude sledovat tyto projevy:

Uvede příklady zdrojů, kde lze vyhledávat obrázky k volnému použití, stáhne si obrázek z dané webové stránky (uloží si ho s vhodným názvem tak, aby ho pro další práci našel), otevře stažený obrázek ve vhodném programu apod.

Ukázka řešení

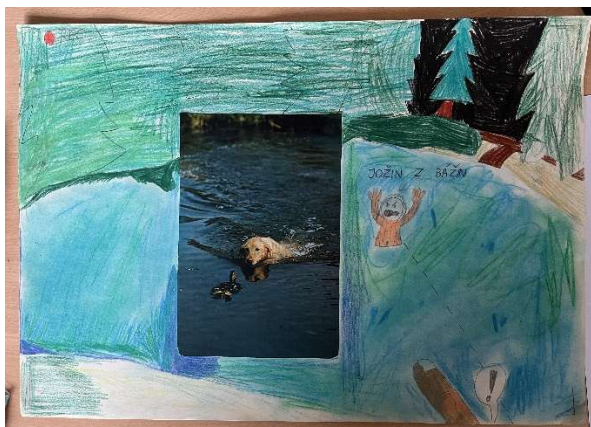
Text / obrázek apod. – pokud je ukázka potřeba

obr.1

Komentář:

Práce žáků ZŠ Hlásek a ZUŠ Vitae. První dítě dostalo fotografii hokejového zápasu a druhé fotografii domácího mazlíčka. Zajímavé je, že na druhém obrázku je vidět, že se žákovi podařilo zapojit do obrázku i oblíbenou píseň z tohoto období – *Jožin z bažin*, kterou si během celé tvorby zpíval.

obr.2

Zdroje

1. MÁŠ UMĚLECKÉ STŘEVO. Umělci po škole. Online. Dostupné z:
<https://umeleckestrevo.cz/platforma-mus/umelci-po-skole/> [cit. 2025-04-10].

Instrukce:

1. Zkopírujte si šablonu **do nového souboru**, který si uložte pod názvem oboru a číslem OVU (popř. kódem OVU).
2. **Vyplňte** (přepište) **hlavičku** (zkopírujte z IS)
 - název vzdělávací oboru
 - kód OVU, ke kterému se ilustrativní úloha vztahuje, a jeho znění,
 - označení úrovně (fáze), ke které se ilustrace vztahuje
 - popis dané úrovně (projevy žáka)
3. Místo „**Název ilustrace**“ napište konkrétní název vaší ilustrativní úlohy
4. **Vložte text** (obrázky, tabulky apod.) do jednotlivých částí – Úvodní text (anotaci), Zadání pro žáky, Metodický komentář pro učitele, Popis Ověřování, Ukázka řešení, Zdroje
 - *Pozn. úvodní text může být shodný s anotací v krátkém textovém popisu a/nebo na úložišti nebo může být specifický, doplněný o další kontext apod.*
 - *Pozn.2 přílohy a další odkazy vkládejte do dané části textu – např. napište „viz pracovní list v příloze“ nebo „více podkladů a další příklady najdete na...“*
5. Do tabulky pod nadpisem **Vazba na klíčové kompetence** uveďte (v 1. řádce je příklad):
 - název KK a dané složky KK + kód OVU, ke které se úloha vztahuje – může být i více KK
 - vybrané vzdělávací strategie k rozvoji KK, které jsou úlohou ilustrovány
6. Do tabulky pod nadpisem **Vazba na základní gramotnosti** uveďte (v 1. řádce je příklad):
 - název ZG a dané složky ZG + kód OVU, popřípadě komponenty, ke kterým se úloha vztahuje – může být i více ZG .

Zachovejte původní formátování písma (příp. znovu zformátujte), je podle aktuálního vizuálu NPI ČR. Nadpisy částí jsou **modrým písmem Georgia**, obyčejný text je černý Arial, vel. 10.

7. Po dokončení úlohy vymažte tyto instrukce, **převeďte dokument do formátu pdf** a obě verze (pdf i word) nahrajte do sdílené složky v Teams/na sharepointu: [ilustrace etapa II dokumenty na uloziste](#)
8. Verzi v pdf **nahrajte na uloziste.rvp.cz**

IS RVP (isrvp.cz) – co kam vyplnit

- **Krátký textový popis** (isrvp.cz) – název ilustrace + anotace, tedy představení toho, co v ilustraci učitel najde o maximálně 1000 znacích; formát je čistý text bez grafiky, žádné další podnadpisy ani formátování, ani grafika.
 - *Pozn. Vzhledem k tomu, že tyto ilustrativní úlohy se zrcadlí jak u OVU oboru, tak u OVU KK/ZG, je možné krátký textový popis upravit/doplnit o některá (metodická) specifika z pohledu oboru / z pohledu KK/ZG. Z obou OVU je stejný odkaz, odkazuje na stejný materiál na úložišti - anotace v úložišti je tak společná.*
- **Odkaz** (isrvp.cz) – odkaz na úložiště (URL adresa dané ilustrace)

Úložiště RVP (uloziste.rvp.cz) – co kam vyplnit

- **Název** – stejný název jako v Krátkém textovém popisu a v příloženém dokumentu
- **Anotace** – info o tom, na co se zadání zaměřuje, vazba na KK (název KK a příp. jejich složek, které jsou ilustrovány)
- **Jméno autora** – autor materiálu nebo skupina autorů apod.
- **Vzdělávání** – stupeň vzdělávání, pro který je materiál určen (*výběr z číselníku*)
- **Cílová skupina** – komu je materiál určen (*výběr z číselníku*)
- **Věková skupina** – pro jakou věkovou skupinu je materiál určen (*výběr z číselníku*)
- **Druh interaktivity** – míra aktivního zapojení žáků při dané aktivitě (*výběr z číselníku*)

- **Druh materiálu** - např. obrázek, pracovní list, tabulka apod. (*výběr z číselníku*)
- **Přiřazení OVU** – vyberte všechny OVU, ke kterým náleží daná ilustrace / materiál (*výběr z číselníku, je možné vybrat více OVU*)
- **Vložit soubor** – nahrajte soubor(y), tj. tento dokument + případně další přílohy